

ЗАСТОСУВАННЯ ПРИНЦИПІВ «ЕКО-ДИЗАЙНУ» ПРИ ПРОЕКТУВАННІ ДИТЯЧИХ ЗАКЛАДІВ ОЗДОРОВЛЕННЯ ТА ВІДПОЧИНКУЗ УРАХУВАННЯМ ДОСВІДУ ПРОГРАМИ «ЕСО-САМР»

Київський національний університет будівництва і архітектури, Україна.

В статті виявлені основні принципи проектування закладів дитячого оздоровлення та відпочинку, що базуються на засадах сталого розвитку. Досліджено теоретичні аспекти «еко-дизайну» та практичний досвід європейських країн.

Постановка проблеми. Україна посідає одне з провідних місць в Європі із забезпеченості природно-рекреаційними ресурсами, які в поєднанні з комфортним кліматом, зручним географічним розташуванням, унікальною культурно-історичною спадщиною, роблять нашу країну конкурентною на ринку туристичних послуг.

Проте, аналіз статистичних даних щодо діючих колективних засобів розміщення, свідчить, що не зважаючи на сприятливі природні умови, чисельність санаторно-курортних, оздоровчих закладів та таборів для дитячого відпочинку зменшується [1].

Причинами цього є ціла низка проблем серед яких брак фінансування та застарілий стан існуючої матеріально-технічної бази, що не відповідає сучасним вимогам, відсутність реформ в сфері дитячого оздоровлення та відпочинку, відсутність стратегії розвитку будівництва нових закладів та недосконалість нормативної бази [5].

Новітні заклади дитячого оздоровлення та відпочинку мають відповідати багатьом критеріям, основними серед яких є високий рівень комфорту та безпеки у поєднанні з сучасними екологічними підходами, що зменшували б вплив на навколишнє середовище, та формували сприятливе середовище для перебування дітей.

Всі ці вимоги потребують пошуку нових організаційних рішень в цілому, та особливо в архітектурній та будівельній сферах. Доцільним при цьому є аналіз закордонного досвіду, оскільки країнах Європейського Союзу вже давно розроблена та реалізується стратегія екологічного проектування та екологічно орієнтованого управління, як одного з важливих напрямків екологічної модернізації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Особливостям розвитку організації місць для відпочинку та рекреаційних зон присвячені роботи Фоміна І. О., Панченко Т. Ф., Вандаловської Е. І.

Значну роль у дослідженні принципів організації дитячих закладів оздоровлення та відпочинку мають набутки 60-80 рр. ХХ ст., що стосуються

піонерських таборів, досліджені Полянським А.Т., Гусєвим В.В., Хахановою Л.П., Александровою Л.А., Андрущенко Н., Буртом Ю.

Теоретико-методичні та прикладні аспекти впровадження принципів еко-дизайну перебувають також у центрі уваги сучасних українських дослідників, зокрема Голод А.П., Ернст Т.К., Кашенко Т.О., Папп В.В., Пригари О та ін.

Проте існує потреба у комплексному підході до наукового дослідження формування принципів, що мають вплив на архітектурно-планувальну організацію закладів дитячого оздоровлення та відпочинку.

Постановка задачі. Основна ціль статті полягає у виявленні принципів проектування дитячих закладів оздоровлення та відпочинку у відповідності до концепції еко-дизайну з обґрунтування напрямків і параметрів сталого розвитку.

Основна частина. Однією із тенденцій розвитку туризму в світі є посилення конкуренції на ринку туристичної пропозиції. Збільшується кількість туристичних закладів різних типів, – кемпінгів, туристичних парків, закладів для сімейного відпочинку, та, зокрема, дитячих закладів оздоровлення та відпочинку. І, звичайно, для виправдання очікувань туристів, вимоги яких постійно зростають, ці заклади постійно намагаються покращити рівень комфорту та послуг, які вони надають.

Результатом цього розвитку, зазвичай, є збільшення негативного впливу на оточуюче середовище, який є наслідком інтенсивнішого споживання енергоресурсів, збільшення кількості будівельних відходів, що призводить до незворотних змін в екосистемах та природному середовищі, спричинених забрудненням від транспортування та експлуатації матеріалів.

Приймаючи до уваги ці ризики Європейська комісія заснувала проект «LifeEnvironment», основна ціль якого сприяти реалізації, розвитку та вдосконаленню політики Європейського Союзу в галузях екології та захисту навколишнього середовища, шляхом сумісного фінансування програм, що досліджують проблеми функціонування туристичних закладів.

Однією із програм, що фінансується проектом «LifeEnvironment» стала програма «ЕСО-Camp», ціль якої дослідження експериментальних методів проектування туристичних кемпінгів, таборів та рекреаційних зон. Ідея авторів «ЕСО-Camp» полягає в тому, що екологічні проблеми можуть бути вирішені ще на стадії проектування, що зменшує загальний вплив на природне середовище від будівництва та подальшої експлуатації цих будівель.

Для експерименту були відібрані 5 туристичних центрів, – *BeauRivageCampSite*, *InternationalCampSiteofBordeaux* – *Bruges*, *LesChevreuilsCampSite*, *Cold'IbardinCampSite*, *LesPincampsite* – які були адаптовані під HQE® – стандарти «зеленого» будівництва у Франції, що базуються на принципах сталого розвитку.

Основною концепцією при проектуванні став «еко-дизайн», спосіб управління і підвищення екологічних характеристик об'єкта, основна мета якого – зменшити продукти негативного впливу на навколишнє середовище протягом всього життєвого циклу без зниження якості або продуктивності.

Крім функціональних та економічних характеристик, в еко-дизайні особливу увагу приділяють споживанню ресурсів при проектуванні, будівництві та експлуатації об'єктів, походженню та безпечному використанню матеріалів, можливості їх повторного використання із мінімальним екологічним збитком.

Впродовж експерименту були оцінені екологічні наслідки від функціонування об'єктів, виявленні слабкі місця та підібрані конкретні заходи для підвищення ефективності. Робота складалася з трьох етапів.

На першому етапі був розроблений план роботи, в якому:

- Були визначені потреби та основні екологічні стандарти, які мали бути запроваджені у проєкті.
- Виявлялися особливості та можливості кожної ділянки відповідно до нормативних обмежень, які включали природні ризики.
- Визначалися основні принципи на базі HQE®, які поділялися на три рівні, в залежності від потреб та вихідних умов: базовий, ефективний, дуже ефективний.

На другому етапі умови середовища інтегрувалися в архітектурні та технічні рішення, які мали безпосередній вплив на будівлі та споруди. Особлива увага приділялася техніко-економічним показникам що стосувалися 4-х позицій: «води», «енергоресурсів», «матеріалів» та «відходів».

На третьому етапі особливу увагу було приділено екологічно «дружньому» будівельному майданчику. Схеми для «зеленого» будівельного майданчика були розроблені архітекторами, а будівельні роботи велися сертифікованими організаціями. На рис. 1 зображено основні етапи з яких складалась проєктна робота:

Рис.1 Послідовність виконання проєктних робіт за програмою “Есо-Самп”

В рамках проєкту були впроваджені заходи щодо економії питної води: були встановлені кнопкові крани, а також, де це було доречно, використовували альтернативні джерела води, за допомогою збору дощової води або повторного використання очищеної води з плавального басейна. Загальна економія води оцінювалися в 5 000 м³ питної води в рік. Крім

того, за рахунок впровадження оптимізованої системи збору відходів та використання екологічно чистих місцевих матеріалів загальна кількість викидів CO₂ від проекту знизилася на 40 тон в рік [2].

Автори проекту мали на меті не тільки продемонструвати економічну доцільність таких рішень, але і довести, що саме природне середовище та природні ресурси становитимуть основу для розвитку цього сектору.

Оскільки, крім зниження рівня споживання енергетичних ресурсів, води, забруднення середовища, також стояло завдання в забезпеченні візуальної та естетичної інтеграції в природне оточення, для збереження природної спадщини районів. За допомогою архітектурних прийомів нові об'єкти були вписані в ландшафт, інженерне обладнання інтегрувалося в конструкції будівель, рисунок та пластика фасадів були змінені у відповідності до середовища за допомогою місцевих облицювальних матеріалів, в деяких об'єктах було застосовано озеленення покрівлі.

Висновки. Незважаючи на сприятливі передумови туристична галузь в Україні потребує оновлення. Для відповідності високим світовим стандартам, заклади, що існують зараз потребують модернізації, а підходи, що застосовуються при проектуванні та будівництві нових закладів мають бути переосмислені. Допомогти у вирішенні проблем сучасного стану колективних засобів розміщення в цілому, та дитячих закладів оздоровлення та відпочинку зокрема, можуть нові прийоми в організаційній та архітектурно-будівельній діяльності, які спираються на концепції сталого розвитку, і широко застосовуються в європейському досвіді. Основою для них має стати дотримання принципів еко-дизайну, що передбачають:

- зменшення впливу на навколишнє середовище;
- зменшення використання енергоресурсів;
- використання відновлювальних джерел енергії;
- використання місцевих матеріалів;
- використання матеріалів, виробництво яких не шкодить навколишньому середовищу;
- можливість повторного використання матеріалів.

Література

1. Оздоровлення дітей у дитячих закладах оздоровлення та відпочинку влітку 2015 року [Електронний ресурс] // Державна служба статистики України. – 2015. – Режим доступу до ресурсу: <http://ukrstat.gov.ua/>.
2. ECO-CAMPS - Layman report [Електронний ресурс] // LIFE04 ENV. – 2008. – Режим доступу до ресурсу: http://ec.europa.eu/environment/life/project/Projects/index.cfm?fuseaction=search.dsPage&n_proj_id=2719&docType=pdf.
3. Голод А. П. Основні напрями екологізації туристичної діяльності у приміській зоні великого міста / А. П. Голод // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2015. – №8. – С. 811–814.

4. Пригара О. Екологічні проблеми туризму та шляхи їх вирішення / О. Пригара // Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих учених дрогобицького державного Педагогічного університету імені Івана Франка. – 2014. – №8. – С. 404–408.

5. Пани В. В. Сучасний стан та тенденції розвитку туристичної сфери в Україні та світі / В. Пани // Інвестиції: практика та досвід. – 2015. – С. 37–42.

**ПРИМЕНЕНИЕ ПРИНЦИПОВ «ЭКО-ДИЗАЙНА» ПРИ
ПРОЕКТИРОВАНИИ ДЕТСКИХ ЗАВЕДЕНИЙ ОЗДОРОВЛЕНИЯ И
ОТДЫХА С УЧЕТОМ ОПЫТА ПРОГРАММЫ «ЕСО-CAMP»**

Малый А. В., Кащенко Т. А.

В статье выявлены основные принципы проектирования учреждений детского оздоровления и отдыха, которые базируются на принципах устойчивого развития. Исследованы теоретические аспекты «эко-дизайна» и практический опыт европейских стран.

**THE USE OF THE PRINCIPLES OF «ECO-DESIGN» IN THE DESIGN
OF CHILDREN'S INSTITUTIONS OF RECOVERY AND REST BASED ON
THE EXPERIENCE OF THE PROGRAM «ECO-CAMP»**

Oleksandr V. Malyi, Tetyana O. Kashchenko

The article revealed the basic principles for the design of children's institutions of rehabilitation and recreation, based on the principles of sustainable development. Studied theoretical aspects of «eco-design» and practical experience of European countries.